Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 61 ԹԵՐԹԸ 20 ՓԱՐԱՑ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1875

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մեր ազգին մէջ մինչև ո՛ր աստիճան միութեան զգացում մը կենալուն և կարծեցեալ անմիաբանութեան խնդրոյն վրայօք անցեալ շաբթու գրած յօդուածով մը ցոյց տուած էինք թէ. մեր ազգն իր մէջ թէպէտ միութեան զգացում մ'ունի, սակայն տեւական չէր այդ. այլ թէ երբեմն պարագայներու առթիւ և կարեւոր ու կենսական խնդրոց ատեն երեւան ելնելով, պահ մ'ետքը նորէն կ'անհետի. և ասոր ալ պատճառ ցոյց տուած էինք՝ մեր ազգին ապագային համար որոշ նպատակակէտ ունեցող քաղաքականութեան մը չը գոյութիւնը. որով ամեն բան մեր մէջը միայն ներկային տեսութեամբը, և ներկային վայրկենական ազդեցութեանը տակ միայն կը կատարուի ու կ'անցնի ։

Երբ ազգ մը իրեն յատուկ քաղաքականութիւն մը չ'ունի, այդ ազգը յառաջադիմութիւն ալ չը կրնար ընել, ինչու որ զինքը դէպ յառաջ մղելու զօրութիւնն ու նպատակակէտը կը պակսի, և երբ քաղաքականութիւն չը կայ՝ մաս կամ կուսակցութիւն ալ չը կրնար ըլլալ. վասն զի կուսակցութիւն մը՝ ապագային մէջ նկրտելու և ձեռք անցնելու նպատակի մը գոյութեանը վրայ միայն կը կայանայ, երբ սա չը կայ՝ կուսակցութիւն ալ չը կրնար գոյանալ. բայց եթէ այն ատեն միայն՝ երբ ինչպէս ըսինք՝ մերթ ընդ մերթ կարեւոր խնդիր մը ծագի, խնդրոյն հետ այդ միութիւնն ալ միանգամայն անհետանալու պայմանաւ ։

Մեր Ընդհ. Ժողովն իսկ, որոյ համար կ'ըսեն թէ ազգին ներկայացուցիչն է. եթէ սա խօ՛ք ազգին մէկ յատկութիւնը ճշդիւ կը ներկայացնէ, այն ևս ազգին պէս ինքն ալ առանց որոշ քաղաքականութիւն մը ունենալու՝ պատ ի պատ ընթացք մը, և օրուան խնդիրը օրուան ազդեցութեանը տակ նկատելու և քննելու ճամբայ մը բռնած ըլլալն է, ըրած ու տեսած ոևէ գործոյն մէջ ապագային մըտածելու և ըստ այնմ չափուած ըլլալու ամենափոքր նշոյլ և յատկանիշ մ'իսկ առանց տեսնուելու: Սա[illegible] մեր ազգին մէջ եղածին պէս, [illegible] իր մէջը բաժնուած ըլլալով, այն ատեն կը միանայ, կամ կուսակցութիւն մը երեւան կուգայ. երբ Պատրիարք փոխելու և կամ ասոր նման ծանր խնդիր մը ծագի. բայց խնդիրն ալ վերջանալուն պէս՝ այդ կուսակցութիւնն ալ ինքնին կ'անհետի, վասն զի այլ ևս նպատակ մը չ'ունի նըկրտելու ։

Ատեն մը Խրիմեանի պատրիարքութեան [illegible] խնդրոյ մը առթիւ՝ տակաւին մոռք չէ եղած, որ Ընդհ. Ժողովն երկու զօրաւոր և մեծ կուսակցութիւն կը պարունակէր, մէկը ձախակողմեան ըսուածը, որ 60 ի չափ երեսփոխաններէ կը բաղկանար, և միւսն ալ աջակողմեան ըսուածը, որ մընացեալ 30 ի մօտ անդամներէ կը կազմուէր ։ Այս երկու կուսակցութիւններն այնքան որոշ յատակագիծ մ'ունէին իրենց, և այնքան իւրաքանչիւրն յառաջ գացած էին իրենց նպատակը յաջողելու ջանից մէջ, որ պարզապէս դիրքերնին՝ երկու թշնամի բանակաց դիրք մը առած էր, այնպէս որ Ամեն. Ներսէս Սրբազան երբ Խրիմեանի յաջորդելով Պատրիարքական գահը բարձրացաւ, իշխանութիւնը հանդարտօրէն վարելու համար, ամեն բանէ յառաջ այդ երկու կուսակցութիւններն իրարու հետ հաշտեցնել, այսինքն կուսակցական ոգին մէջ տեղէն բառնալ նայեցաւ պարագլուխներն 'ի Պատրիարքարան կոչունքի հրաւիրելով:

Սակայն թողլով որ իշխանութիւն մը խաղաղութեամբ և ապահով վարելու համար կուսակցութիւններն բառնալու հարկ չը կայ, որոց գոյութիւնը խորհրդարանական ազգաց մէջ աւելի օգտակար է քան թէ վնասակար, և որ ապագայն նկատող քաղաքականութիւն մ'ունենալուն յայտնի և անվրիպելի արգասիքն և հետեւանքն է, և զայս մասնաւոր ջանքերով անկարելի է ջնջել ու բառնալ՝ մինչդեռ նպատակակէտը կանգուն կը մնայ, ասով հանդերձ եթէ նորընտիր Ս. Պատրիարքն իւր այդ փորձոյն մէջ յաջողեցաւ վերջապէս, կուսակցութիւնները մարելով, այնպէս որ այդ 60 երեսփոխանէ բաղկացեալ ձախակողմեան կուսակցութենէն այսօր 6 հոգի չէ մնացած նոյնպէս և միւսէն, որոց երկուցունց ալ անունը միայն մնացած է այսօր առանց իրական գոյութիւն մ'ունենալու, եթէ այդ կուսակցութիւններն անհետացան, կ'ըսեմք ասի ոչ թէ զայդ անհետացնելու [illegible] թէ արդէն ինքնին լուծուելով պիտի անհետանար ու ջնջուէր, վասն զի վայրկենական և անցաւոր նպատակի մը վրայ հիմնուած կուսակցութիւնը այդ նպատակը կատարուելուն պէս այլևս զօրութիւն և պատճառ (բէղօն) մը չ'ունէր կենալու, նա արդէն և ինքնին պիտի լուծուէր, այնպէս որ այդ կուսակցութեանց մէկուն պարագլուխ կոչուած անձինքն անգամ այսօր եթէ տեսնեն մէկզմէկ՝ չեն ճանչեր իսկ զիրար ։

Բայց միթէ լա՞ւ բան մ'եղաւ Ընդհ. Ժողովոյ առանց կուսակցութիւն ունենալու մնալը. զոր եթէ ունենար՝ այսօրուան օրս ամենէն աննշան խնդրոյ մը վրայ այսպէս ամիսներով քննալով բանջար չէր ժողվեր (չօփ), և գիտէ՞ք ի՛նչ եղած է կուսակցութիւններն բառնալուն հետեւանքը. մեծ մոլորակները պայթելով՝ նեղէ-ճօղներու տեղի տուած են. երկու մեծ ու զօրաւոր կուսակցութիւններն անհետանալով, անոնց տեղ խել մը մանր մունր ու մոլորեալ և ճամբանին չը գիտցող մասունք յաջորդած են, փոխանակ երկու կուսակցութեանց մէջ ամփոփեալ երկու որոշ կարծեաց, այսօր ո՛րքան երեսփոխան կայ՝ այնքան ալ կարծիք կայ մէջ տեղը, որով և երկու կուսակցութիւններուն վերջանալը՝ հարիւրաւոր կուսակցութեան ծննդեանը պատճառ տուած եղաւ ։

Թողունք որ եթէ այդ կուսակցութիւններն ջնջելու ջանք մ'ալ չըլլար, ինչպէս ըսինք՝ նա ինքնին պիտի լուծուէր ու ջնջուէր, վասն զի տևական ըլլալու ո՛չ պատճառ ունէր և ո՛չ զօրութիւն։

Մեր սոյն օրինակ միութեան տևական ընթացք մը չունենալուն դէպքերն ո՛չ միայն մեր ընդհ. ժողովոյ մէջ, այլ մեր ազգին ամեն մէկ վիճակին մէջ ալ յայտնապէս կերևին։ Մօտ ատեններն իսկ միթէ քի՞չ ընկերութիւններ կազմուած է մեր մէջը, որոց սկզբնաւորութիւնն ու վախճանը գրեթէ մէկ եղած է։ Եւ ինչո՞ւ, — վասն զի առանց որոշ և իրական նպատակի, լոկ երևակայական կամ ցնորական գաղափարներով ընկերութիւն մը, միութիւն մը չէր կրնար կենալ, և որ ուրիշ բան չէր՝ բայց եթէ ապագային համար նկրտելու որոշ նպատակ մը չը կարենալ ստեղծելուն անմիջական հետևանքը։

Միևնոյն բանը նոյն՝ իսկ մեր արուեստաւորաց մէջ ալ կը տեսնուի։ Ասոնք ա՛յնքան իրենց ապագային չեն մտածեր, և միայն ներկայ կեանքովին կզբաղին, որ իրենց արուեստին յառաջդիմութեանը համար բան մ'ալ ըրած չունին և ալ չեն ըներ, երբ զարգանելու ալ միջոցնին ու կարողութիւննին չը պակսիր։ Մեր արհեստաւորներն իրենց այդ վիճակին մէջ ա՛յնքան խեղճ են, որ գործերնին՝ իրենց մտածմանցը բոլորովին [illegible] թէ եւրոպային իրենցմէ ճարպիկ և յառաջադէմ լինելով, գործքերնին երթալու վրայ է, ուստի և արուեստից յառաջդիմութեան յարգին ու պէտքը մտքով կը ճանչեն, բայց չեն գործադրեր, վասն զի իրենց ապագայն չեն մտածեր, իրենց ապագային վրայ յուսահատ են, ա՛յս բանին համար իրենց արուեստն յառաջ տանելու համար չեն աշխատիր, և ո՛չ թէ ձեռքերնին միջոց մը չունենալուն համար։

Ամեն արուեստաւոր ունեցած է և ունի այդ միջոցը, բայց իր յառաջդիմութեանը վրայ, ապագային վրայ անհոգ գտնուելուն համար է որ չէ մտաբերած գործադրել զայդ։ Եւ այս միջոցն ալ խիստ դիւրին բան մ'է։

Իւրաքանչիւր արուեստաւոր իրեն յատուկ արուեստավաճառ ժողով մը ունի, ուր կը գտնուի նաև իր արուեստին կեդրոնական սնտուկը։ Ամեն մէկ արուեստաւոր տարեկան կամ ամսական բան մը կը վճարէ այդ սնտուկին, որոյմէ գոյացած հասոյթը փորձանքի հանդիպող կամ անկար մնացող այդ արուեստին դանուող չքաւորներուն կամ կարօտեալներուն իբր նպաստ և ողորմութիւն տալու կը յատկանայ տարւոյն մէկ քանի որոշեալ օրերուն մէջ։ Արդ միթէ կարելի չէ՞ որ այդ սնտուկին հասոյթէն մաս մ'ալ, տարին մէկ կամ երկու սրամիտ աշակերտ ընտրելով, նոյն արուեստին կատարելագործութեանը համար՝ Եւրոպա ղրկուելու և ուսանելու ծախուցը յատկացուէր, որով ամեն տարի այդ արուեստը՝ նոր դիւտերով ու հնարքներով ուճացեալ ու զարգացեալ մէկ կամ երկու նոր արուեստաւորներ ունեցած կը տեսնէր իր մէջը, և այսպէս արուեստն ու արուեստաւորն ինքնին և առանց մեծ զոհողութեան յառաջ գացած կ'ըլլային։

Բայց գիտէ՞ք ինչ կ'ընեն արուեստաւորներն, երբ մէկ կողմէն իրենց յառաջդիմութեան պէտքը կը խոստովանին, միւս կողմանէ եթէ մէկն իր բնական հանճարովը նոր դիւտ ու հնարք մ'ստեղծելով այդ արուեստին մէջ ներմուծէ, որ դորա յառաջդիմութեանը պատճառ մը պիտի ըլլայ, խկոյն միւս բոլոր արուեստաւորներն ալ միանալով կ'սկսին հալածել այդ [illegible] մարդը, իրենց հացին արգելք մ'եղած է ըսելով։ Ահա ասոր համար ըսինք թէ մեր արուեստաւորներն ինչ որ կը խորհին անոր հակառակը կը գործեն, և այնքան ապագային մտածելէ զուրկ և հեռի մնացած են, որ հացի խնդիրն ու յառաջդիմութեան պէտքը տակաւին իրարու հետ համաձայնեցնելու անկարող գտնուած են։

Եւ ոչ միայն մեր արուեստաւորներն այսպէս, այլ և մեր ազգին երևելիներուն ու ամիրաներուն [illegible] բռնած ընթա՞ցքն ինչ տարբերութիւն ունի մեր տարին կարգի արուեստաւորին բռնած ընթացքէն, և միթէ Տաճկաստանի սեղանաւորութիւնն ու Գանձուն հետ ըրած գործառնութիւնները ձեռքէ հանելով, Եւրոպացի պանքաներու ու սեղանաւորաց ձեռքն անցընելը, ժամանակաւ իրենց անհախատեսութեանը և դանուած ճիւղերնուն մէջ յառաջդիմութեան մասին ըրած անհոգութիւններնուն հետևանքը չէ՞ մի։ Ասոնք որ ժամանակին փոյթ տարին իրենց զաւակացը հարկ եղած և ժամանակին պահանջած կրթութիւնն և ուսմունքը տալու, որ կարող լինէին ապագային մէջ իրենց գործոյն շարունակողն ըլլալու, այդ Հայ գերդաստանին և այդ սեղանաւորական տանը մինչև ցայսօր տևականութիւնն ապահովելու խնամութիւնն ունեցան, իսկ անոնք որք անփոյթ կեցած էին այդ մասին, գործերնին մէկ սերունդէն միւսը անցնելու պէս, իրենք ալ, ոչնչացան, գերդաստաննին ալ գործերնին ալ, տուներնին ալ, անուննին ալ։

Այսպէս կ'ըլլայ միշտ երբ անհատ մը, ժողովուրդ մը, ազգ մը վերջապէս, իր ապագային վրայ անհոգ նստած միայն ներկային կը խորհի։

* * *

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Աթէնք 20 Նոյմ.

Խորհրդարանին և Արդարութեան գործոց պաշտօնէին մէջ տեղը կեցած անհամաձայնութիւնը վերցաւ. այս վերջինը իր հրաժարականը ետ պիտի առնու։

Արդարութեան յանձնաժողովը երեք այլևայլ տեղեկագիր ներկայացուց, որոց ամենքն ալ Պուլկարիսի պաշտօնէութեան ամբաստանութեան տակ դրուիլը կ'եզրակացնեն։ Սոյն տեղեկագրոց վրայ երկուշաբթի օր պիտի սկսի վիճաբանութիւնը։

* * *

ՀԵՐՍԵՔՕՎԻՆ

Պոսնայի կուսակալ Բէուֆ փաշայ այս կիրակի օր պատեր. գործ. պաշտօնատունն ուղղած մէկ հեռագրովը կը ծանուցանէ թէ, իմացուելով որ Բիվայի մէջ խել մը ապստամբք հաւաքուեր են, տասն վաշտ զօրք կը ղրկուի վրանին Շէվքէթ բաշայի հրամանատարութեանը ներքև, որոնք լերանց վրայ լուգիգքերու մէջ ամփոփեալ տասն հազար ապստամբաց պատահելով, որոց մեծ մասը գարատաղցի էին, կատաղի պատերազմ մը կսկսին, որն որ կէս օրէն մինչև արևմուտէն ալ մէկ ժամ յետոյ կը տևէ։ Օսմ. զօրքերն ցիր ու ցան կ'ընեն ապստամբներն [illegible] դաշտին վրայ կը բանակին։ Ապստամբք ալ իրենց կողմանէ ջահեր վառելով, մեռեալներնին կը վերցնեն կը տանին։ Հետևեալ օրը նորէն պատերազմելու կսկսին, որն որ առաւօտնէ մինչև երեկոյ կը տևէ, իսկ այս երկրորդ կռւոյն մէջ ապստամբք բոլորովին կը յաղթուին, և ետ քաշուելու կստիպուին 400 մեռեալ թողլով դաշտին վրայ։ Օսմ. զօրաց կողմանէ եղած կորուստը այնքան զգալի բան մը չէ, և մեռեալ քիչ ունեցած է։

Այս պատերազմէն ետքը զօրքերն Կաչքա կը մտնեն։

— Բոխուզայէն կը գրեն թէ ապստամբք բանակ մը կազմեր կեցեր են Գարատաղի և օսմանեան հողին մէջ տեղը գտնուած լերան մէկ կողմը, որոնք ամեն բան ունին, զէնք, մթերք և պաշար։

Ծուլթօրինայի մէջ ծովեզրին մօտ, Փասթէրնօվըցի դէմը, դէպ'ի Բէլէք ճամբայ մը կայ, ուր Տաճկաց կողմանէ թողուած ամրոցի մը վրայ ապստամբաց դրօշակը կը տեսնըուի։ Ապստամբք զայն այրելէն յետոյ, վերջէն հոն կենալ խորհելով, հարիւր չափ անձինք կը նստին այժմ, որոց մէջ երեք ալ Իտալացի կը գտնուէին։ Ասոնք ո՛ գիտէ ի՛նչ պատճառաւ նեղանալով իրենց զինակից ընկերներուն դէմ, Փասթարօ կը փախչին. և հոն պանդոկ մը կիջևանին, ուրիշ կաթոլիկ սլաւ կամաւոր մ'ալ ասոնց հետ մէկնելով։

Կը հաւաստեն թէ Պոսնայի կուսակալ Րէուֆ փաշայ խիստ և ազդու միջոցներ ձեռք առնելու վրայ է ապստամբութեան դէմ, սակայն լսուածին ու տեսնուածին նայելով, գործը այնքան վաղ և շուտ լմննալու բան չէ :

* * *

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմանեան արժէտէր մը Լևանթի մէջ նամակ մը հրատարակելով, հետևեալ կարծիքը կը յայտնէ տէրութեան Մաքսատան վարչութեանը նկատմամբ :

Օսմանեան արժէթղթոց կէս կտրօններուն վճարմանը վերաբերեալ պաշտօնական ծանուցմանը մէջ ըսուած է թէ,

Նախ՝ Մաքսատան հասոյթը, ինչպէս նաև աղի ու ծխախոտին վրայ դրուած տուրքերն՝ սոյն տոկոսեաց վճարմանն յատկացեալ է,

Երկրորդ՝ թէ վերոյիշեալ հասոյթներն ալ Օսմ. Պանքային և այն ինչ սէնտիքաներուն ձեռքը պիտի յանձնուի, որք օսմանեան արժէտէրաց կողմանէ պիտի ընտրուին :

Տարակոյս չը կայ թէ այս միջոցներուն հրատարակութիւնը հարկաւ հասարակութիւնը վստահացընելու նպատակաւ էր, սակայն աւելի՛ և վստահութիւն մը առւած ըլլար, եթէ կառավարութիւնն աւելցնէր թէ,

«Որպէս զի յիշեալ վճարմանց յատկացեալ հասոյթներուն, մասամբ կամ ամբողջ ուրիշ նպատակի գործածուելու կարելիութեան առաջքն առնուած ըլլայ, կառավարութիւնը իւր մաքսատուներն վերոյիշեալ Պանքային և սէնտիքներուն ձեռքը կը յանձնէ, արտօնութիւն տալով իրենց թէ՝ մաքսատուրքերն և թէ՛ աղի ու ծխախոտի տուրքերն՝ կառավարութենէն անկախ կերպով, և նորա հսկողութեանը ներքև, հաւաքելու :»

Այս կերպով թէ արժէթղթ ունեցողներն գոհ և վստահ կըլլային, և թէ՛ այս վստահութենէն օսմ. արժէթղթոց բարձրացում մը յառաջ կուգար, և տարակոյս չը կայ թէ կառավարութիւնն ալ այսպիսի միջոց մը ձեռք առնելուն վրայ չը պիտի զղջար : Վասն զի իւր մաքսատուներն՝ բարւոք դրութեան մը վերածող ու փորձառու և վստահութեան արժանի մարդիկ գործածող անձանց ձեռքը յանձնուելով, տարակոյս չը կայ թէ մաքսային հասոյթներն տարապայման կերպիւ պիտի աւելնան :

Այս ըսածնիս հաստատելու համար մէկ իրողութիւն միայն մը բաւական է յիշել : Պոլսոյ մէջ այնպիսի անձինք կան, որք 0/0 ին 8 սակագին ունեցող ապրանքներն 0/0 ին 6 ով մաքսէն հանելու յանձնառու կըլլան. ըսել է 0/0 ին 2 ը վաճառականին կը վաստկցնեն, ո՞վ գիտէ իրենք և ո՛յք իրենց թոյլ տուող մաքսաւորներն որչափ վաստըկելով :

Մինակ այս դէպքը, որ անուրանալի իրողութիւն մ'է ; բաւական է ապացուցանել թէ առնուած մաքսային տրոց հազիւ թէ կէսը տէրութեան գանձը մտնելու վրայ է : Պէտք է գիտնալ որ Ջինաստանի մաքսատանց հասոյթներն տասնապատկեցան, երբ երկրին բովանդակ մաքսային տեսչութիւնը Պ. Հարթ անուն եւրոպացիի մը յանձնուեցաւ, որմէ կը հաստատուի թէ ինչե՞ր չեն կարող ընել բարւոք վարչական դրութիւնն և փորձառու ու հմուտ մարդիկ :

Ինչ որ եղած է Ջինաստանի մէջ, աւելի՛ աղէկ ու ապահով կերպիւ կրնայ ըլլալ նաև Տաճկաստան, մանաւանդ թէ առաջին անգամն ալ չէ որ տէրութեան մաքսերը՝ կառավարութենէն զատ ուրիշներու ձեռքը կը յանձնուին : Արդէն ամէն մարդ կը յիշէ որ ատեն մը երկրին բոլոր մաքսերն ալ Ճէզայիրլեան ամիրայի ձեռքն յանձնըւած էր, և կարծեմք դեռ ուրիշներու՛ ալ տրուած, այնպէս որ այս բանն ընելու համար կառավարութիւնը պատճառ մ'ալ չունի առարկելու թէ այսպիսի միջոց և անօրէնութիւն մը՝ նախընթաց օրինակներ ունեցած չէ :

* * *

Կայսերական հրամանաւ Րիզա փաշայ՝ ծովային գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ :

— Կիմանամք թէ Բարձ. Աբրահամ փաշայ՝ Բ. Դրան մօտ Եգիպտոսի Խտիւին Գործակատարութեան (Գափու Քէհեասը) պաշտօնէն հրաժարական տուեր է, սակայն հրաժարականին ընդունուած ըլլալը յայտնի չէ՛ դեռ :

— Թայմզի լրագրին գլխաւոր թղթակիցներէն մին այս շաբթու մայրաքաղաքը հասնելով, Միսիրլի պանդոկն իջած է :

— Կիրակի գիշեր երկու Խրուաթ Պէօյիւքտէրէյի մէջ հրէի մը տուն մտնելով, ուր տանտէրք ծառայութիւն ըրած էին, գանձնին կը կողոպտեն, բայց վերջէն ոստիկանութեան խմբոյ տրուելով կը բռնուին, և այժմ Ղալաթա Սէրայի բանտն են :

— Նոյն օրը Թէրապիացի երիտասարդ մը, այգիի մը մէջ իւր մէկ քանի բարեկամներուն հետ ճաշելու միջոցին, պահ մ'անոնցմէ հեռանալով, ատրճանակաւ ինքզինքը կսպանէ, որոյ շարժառիթն յայտնի չէ :

— Դարձեալ նոյն կիրակի օրը Նիսիմ անուն հրեայ մ'ինքզինքը Թրնագըլըի մօտ ծովը կը նետէ խեղդուելու դիտմամբ, զոր տեսնելով զապթիէ մը՝ ծովը կը ցատկէ և զանի կազատէ : Պատճառը հարցունելով կիմացուի թէ Նիսիմ իւր ունեցած 200 ոսկին Պօրսայի գործառնութեանց մէջ կորսնցնելով, յուսահատութենէն ինքզինքն սպաննել ուզեր է : Մարդը Բերայ ղրկուելով կը քննուի որ վրան խելաց խանգարում մ'եկած է, ուստի յիմարանոցը կը դրուի :

—Շահագիտութեան նոր զոհ մ'ալ : Գերմանական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ երևելի Պանքայի մը հիմնադիր Պ. Հիւկ Շիւք 29 տարեկան երիտասարդը, որ ըրած մեծամեծ կորստեանը և սնանկութեանը վրայ խելագարեր էր, այս անգամ ինքզինքն սպաններ է :

— Գաղղիոյ Լիլ քաղաքին քաղաքապետը այս անգամ հրամանագիր մը հրատարակելով, փողոցներու և հասարակաց տեղերու վըրայ [illegible] կամ [illegible] հնչեցնելը կ'արգիլէ, թէ գործաւորաց աշխատութեանն արգելք ըլլալուն, և թէ տուներու բնակչաց ալ նեղութիւն և ձանձրոյթ պատճառելուն համար :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Դշ. 12 Նոյմ,

Նոյմ. 23	Լոնտրա	$23^{5}/_{8}$
	Բարիզ	23.90
	Պօրսան բացուեցաւ	26.33
	Ցած գին	—.26
	Բարձր գին	—.33
	Ժամ 5	—.27
	Րում. Երկաթուղի	$71^{3}/_{4}$

* * *

ԱԶԴ

Մայրե՛ր. մայրե՛ր. մայրե՛ր.

Եթէ կուզէք Ձեր փոքրիկ երախաները փորի ցաւերէ ազատել

Եթէ կուզէք Ձեր փոքրիկ երախաները փորհարութենէ ազատել

Եթէ կուզէք Ձեր փոքրիկ երախաները ակռա հանելու ժամանակը վտանգէ ազատել.

Վերջապէս մայրե՛ր, եթէ կ'ուզէք որ Ձեր սիրելի երախաները թէ ցորեկ և թէ գիշեր փորի ցաւէ ազատ՝ հանդարտ քնանան ու մեծնան և ասանկով ձեր գիշերն ալ խաղաղ քնով անցնի.

Գործածեցէք ձեր երախաներուն համար «Միսիզ Ուինսլօզ Սուօթինկ Սիրըբ» կոչուած դեղը.

Բիւրաւոր մայրեր այս դեղէն գործածած են իրենց զաւակացը համար և անոր օգտակարութիւնը կը գովեն : Կը ծախուի Մինասեանց Ամերիկեան Վաճառատան մէջ որ 'ի Ղալաթիա :

— . —

Զմեռուան սաստիկ եղանակիս հարբուխէ և հազ ըլլողներուն համար խիստ օգտակար դեղն է որ շատ ընդհանրութեան շատ տարուէ փորձով հաստատուեցաւ «Ջէրրի Բէքթօրալ», որն որ կը ծախուի Մինասեանց Ամերիկեան Մաղազան Ճամի-Գափուսի փողոց—Ղալաթիա.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԱՐԶ ԵՒ ԴԻՒՐԻՆ ՈՃՈՎ

Այս սիրուն դասագիրքը որ իր ամեն հանգամանքներովն ազգիս մէջ անդրանիկը կրնայ սեպուիլ, հինաւուրց ի վեր դպրոցներու մէջ գործածուած Քերականին միևնոյնն է, միայն առաջինին նման չձանձրացուներ զմանկտին, աւելի համառօտ և գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն ըլլալովն տղոց ընթերցման փափաքն կը գրգռէ, որ առաջին պէտք եղած բանն է։

Կը գտնուի գլխաւորաբար Յ. Մանուկեանի տպարանը, Ղալաթիա Բէրչէմպէ պազար, Զընար ճատտէսի Թիւ 24. և ամեն գրավաճառաց քով։

Գին 20 փրյ.

ԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Իսկիւտարու Լսարանին մէջ ներկայ տարւոյն օգոստոս 24ին Տիգրան Գ. Գափամաճեան էֆէնտիի, ընդդէմ լուտերան հայոց խօսած ատենաբանութիւնը 16 երեսէ բաղկացեալ 4 տետրակներու մէջ ամփոփեալ այս անգամ հրատարակուած է։

Կը ծախուի Նմին Նմնիւ, կամրջի գլուխ պառադան, իւրաքանչիւր տետրի գինն է 1 ղրշ։

ՏՕՔԹԻՕՐ Մ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Իր բնակութիւնը հաստատած է Ղալաթիայ Հայոց եկեղեցւոյ փողոց Թիւ 12 տունը, ուր պատրաստ է ամենօր մինչև կէսօր հիւանդ ընդունիլ. և երեքշաբթի օրերն ձրի դարմանել։

ՀՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՔ

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍՈՒԹԵԱՆ

Մեծ. Մ. էֆ. Էմինեան Մոսկուացի հայագիտականն մեծ խնամով աշխատած և մանրամասն խուզարկութեամբ վնտռած գտած և առանձին մատենի մը մէջ ամփոփելով Գաղղիերէն լեզուաւ տպագրած և Եւրոպայի ծանօթացուցած է՝ Արևելքի մէջ մեծ դիրք մը բռնող Հայ ժողովրդեան Քրիստոնէութենէ առաջ ունեցած վիճակը։

Այս մատենին Հայերէն թարգմանութիւնը Արմաշու վանաց տպարանէն կը նուիրուի մեր սիրելի ազգայնոց, որպէս զի տեղեկանան թէ հայկական հեթանոսութիւնը ի՞նչ վիճակ ունեցեր է մեր նախնիք ժամանակին ի՞նչ տեսակ կրօնքի պաշտեր են։ Կը գտնուի Կ. Պօլիս Գալաֆեան գրատունը գին 4 ղրշ։

ՅԵՆԻՉԵՐԻՔ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ

Ի ՅՈՒՆԱՐԷՆԷ

Օսմանեան պատմութեան ներկայ դարուս քաղաքական մասին ամենէն նշանաւոր ու հետաքրքրական էջերը լեցնող Եէնիչերեաց սոսկալի սովորութիւնները, տրաղքն ու ջնջումը պատմական վիպասանութեան մը հեշտ և զբօսեցուցիչ կերպարանքին տակ ազդու և գեղեցիկ կերպով մը նկարագրող յունականէ թարգմանեալ երկհատոր սոյն ընտիր գործը ընթերցման արժանի աշխատութիւն մ'է, մանաւանդ անոր համար որ հեղինակին ականատես վկայ մ'եղած է ինքն անձամբ սոյն դէպքերուն, և երկրորդ որ պատմութեան մէջ յիշուած երևելի անձանց և տեղեաց անուններն ամենամեծ մասամբ և գլխաւորապէս տեղւոյս ժողովրդեանը խիստ ծանօթ են, որք առաւել ևս հաճելի կ'ընծայեն սոյն հետաքրքրական վէպին ընթերցումը։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Ղալաթիա Օսմ. Պանքային դէմը Ս. Միքայէլեան էֆ. ի տպարանը, կը գտնուի նաև մայրաքաղաքիս բոլոր գրավաճառաց քով։

ՍԿԶԲՈՒՆՔ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՆՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Յովհաննու Պողոսեանց Մովսէսեան

Արմաշու վանուց տպարանէն Բ. տպագրութեամբ ի լոյս ընծայեալ սոյն գործը, որ մարդկային կենցաղավարութեան բոլոր վիճակին նկատմամբ ալ բարոյական վսեմ և գեղեցիկ սկզբունքներ կը պարունակէ, առհասարակ ամեն բանաւորաց ալ ընթերցանութեանն արժանի աշխատութիւն մ'ըլլալէն զատ, մեր ազգային վարժարանաց մէջ ալ ընթերցանութեան լաւ և օգտակար դասագիրք մը ըլլալու ամեն հանգամանքներն ու արժանիքն ունի, որոց շատին մէջ արդէն յիշեալ գործն աշակերտաց իբր դասագիրք գործածեալ կը տեսնուի։

Կը գտնուի Պօլիս Գալաֆեան գրատունը. Գին 1/4 մէճիտ։

ՆՈՒԱԳ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ԹԵՐԹ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բիանօի և ուրիշ նուագարանաց համար պատրաստեալ Արևելեան եղանակաց։

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Նիկողոս Մ. և Յակոբ Մ. Թիւլպէնտճեան

Դասատուք նուագարանաց Արևելեան և Եւրոպական եղանակաց.

Գին բաժանորդագրութեան տարեկան . . . . 80 ղրշ

Գին բաժանորդագրութեան վեցամսեայ . . . . 45 ղրշ

Գին իւրաքանչիւր թերթի 1/4 մէճ.

Ստորագրութեան տեղերն են Նուրի Օսմանիէ ճատտէն Գաբալը Ֆուրունին կորդը Թիւ 41 Նուագ Օսմանեանի գրասենեակը և Գալաֆեանի ու Ֆրէնկեանի գրատուները, ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին, ինչպէս նաև կամրջի գլուխ պառադան։

ՄԵԼԱՆՕԺԷՆ

ԴԵՂԱՋՈՒՐ

ՃԵՐՄԱԿ ՄԱԶԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Այս դեղը, որ մէկ վայրկենի մէջ և ամեն գոյնով կը ներկէ ճերմակ մազերն ու մօրուքներն, առանց վնասելու մորթին և առանց անախորժ ո և է հոտ մ'ունենալու, փորձուած յատկութիւն մ'ունենալով, կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօրոնեանի և Փիւչիւքեանի դեղարաններն։

ՊԱՅՄԱՆՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԼՐԱԳԻՐ ամեն օր կը հրատարակուի, բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 200 ղրշ առանց փոստայի ծախուց։

Բաժանորդագրութիւնք, ամսագլխէ սկսեալ կը նկատուի։

Խմբագրութեան ուղղեալ ո և է գրութիւնք՝ հեղինակին բուն ստորագրութիւնը կրելու են, ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ յերաշխաւորութիւն վստահութեան։

Չը հրատարակուած գրութիւնք ետ չը տրուիր։

Խմբագրութեանս գրասենեակն է Ղալաթիա Կլավանի խան, Թիւ 5։

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ
ԲԷՐՉԷՄՊԷ ԲԱԶԱՐ ՃԱՏՏԷՍԻ ԹԻՒ 16